

Norsk Journalistlags program 2023-2025

Vedtatt på landsmøtet 23. mars 2023

1. Formål og grunnprinsipp

NJ skal være den viktigste fagforeningen for redaksjonelle medarbeidere i uavhengige redaktørstyrte medier, og for de som utdanner seg til å bli det. Vi skal speile det mangfoldet av yrkesgrupper og funksjoner som finnes i bransjen. Vi ivaretar medlemmenes økonomiske, sosiale, faglige og ideelle interesser.

NJ jobber for et samfunn med full ytrings- og pressefrihet, og skal være den kompromissløse forsvareren av fri og uavhengig journalistikk. NJ vil aktivt forsvare organisasjonens uavhengighet.

NJ skal:

- forsvare full forhandlings- og streikerett for norske redaksjonelle medarbeidere.
- Fremme faktabasert journalistikk, og kjempe mot falske nyheter og undergraving av redaktørstyrte, journalistiske medier.
- Stå utenfor faglige hovedsammenslutninger av hensyn til medienes og den enkelte journalist og redaksjonelle medarbeiders uavhengighet.

2. Journalistikkens vilkår

Frie medier er en forutsetning for et opplyst og demokratisk samfunn. Det forutsetter ytringsfrihet, trykkefrihet, rett til fri informasjon, et sterkt kildevern og at journalisters og redaksjonelle medarbeideres uavhengighet ivaretas. Redaktøransvaret er en forutsetning for medienes troverdighet.

Presseetikken må ligge til grunn når teknologisk utvikling gir redaksjonene nye muligheter og utfordringer. Av hensyn til journalistikkens uavhengighet og troverdighet jobber NJ mot sammenblanding av reklame eller annet kommersielt innhold med redaksjonelt innhold, uavhengig av plattform. Innenfor redaktørplakaten jobber NJ for journalisters og redaksjonelle medarbeideres selvstendige eierskap til, og ansvar for, eget arbeid. Redaksjonelt ansatte skal stå fritt og uavhengig av interesseorganisasjoner, politiske partier og pressgrupper i sin yrkesutøvelse.

Presseetiske selvdømmeordninger er sentrale for å ivareta journalistisk etikk. NJ er for samarbeid mellom medier for å ivareta medienes felles interesser.

NJ jobber for:

- å øke befolkningens kjennskap til journalistikkens virke og samfunnsoppdrag for å beholde legitimiteten og sikre rekrutteringen til bransjen.
- Etisk og ansvarlig bruk av ny teknologi som maskinlæring og kunstig intelligens.
- at administrative ledere og redaktører ikke skal ha roller og verv som kan true redaksjonens integritet, frihet og uavhengighet.
- klare skiller mellom journalistikk og reklame, uavhengig av plattform. Det skal være åpenbart for publikum hva som er kommersielt innhold.

- å styrke mediernes arbeidsmuligheter gjennom økt innsyn i forvaltning, rettspleie og næringsvirksomhet. NJ er mot at offentlige kilder inngår ekskluderende avtaler om informasjon til enkeltredaksjoner. Hemmeligstempling og taushetsplikt skal ikke bli brukt for å skjule forhold som offentligheten bør kunne skaffe seg kunnskap om.
- at krav til åpenhet også må gjelde for mediene selv. Redaksjonene må være åpne om journalistiske og redaksjonelle prosesser, etiske vurderinger og publikums klageadgang.
- et sterkt Norsk Presseforbund som består av representanter for alle medier. Pressens selvdømmeordning, Pressens Faglige Utvalg, er et viktig verktøy for å sikre en fri og uavhengig presse.
- medieansvarslovgivning der reglene er mest mulig plattformnøytrale og uavhengige av distribusjonsteknologi.
- et sterkere og tydeligere kildevern. Det må innføres en yrkesmessig taushetsplikt om anonyme kilders identitet. Taushetsplikten må suppleres med et forbud mot å etterforske hvem som er journalisters anonyme kilder.
- at redaktøren skal ha en rettslig aktsomhetsplikt for brukergenerert innhold, slik at ytringer med klart rettstridig innhold blir fjernet eller sperret.

3. Mediepolitikk

Et mangfold av medieeiere og redaksjonelle medier er nødvendig for å sikre et differensiert medietilbud og den enkeltes reelle ytringsmuligheter. Det krever mangfold på tvers av geografi, innhold og ståsted. Mediemangfold sikres gjennom spredt medieeierskap, offentlig allmennkringkasting, og gode politiske rammevilkår og støtteordninger.

NJ vil hindre sterk eierkonsentrasjon som kan svekke informasjonsbredden og ytringsfriheten. NJ ønsker langsiktige eiere som respekterer norske tradisjoner innen arbeidsliv og publisering, og prioriterer redaksjonell utvikling og kompetanseheving.

NJ jobber for:

- en plattformnøytral mediestøttepolitikk som styrker ytringsfriheten, demokratiet og redaksjonelt mangfold. NJ er mot moms på journalistikk, og for styrking og utviding av direkte pressestøtte.
- at NRK sikres en langsiktig, uavhengig og forutsigbar økonomi for å kunne opprettholde et bredt programtilbud av høy kvalitet. NRK skal være en nasjonal medieinstitusjon uten reklame, og med streng praksis for bruk av sponsorplakater.
- offentlig støtte til kommersiell allmennkringkasting.
- at medieeiere skal ta samfunnsansvar, styrke det journalistiske produktet, sikre kompetanseheving og bedring av lønns- og arbeidsvilkår for redaksjonelle medarbeidere.
- å hindre at konserner eller internasjonale teknologi- og mediaselskaper benytter sin markedsposisjon til å presse frittstående medier ut av markedet eller ødelegge deres driftsgrunnlag.
- at internasjonale medieaktører pålegges samme konkurransevilkår som nasjonale.
- at distribusjonsselskaper ikke tillates å legge begrensninger på spredning av konkurrenters innhold.
- å beskytte den frie og uavhengige journalistikken mot overstyring fra plattformsselskaper og teknologi-giganter.

4. Arbeidsliv

Den norske arbeidslivsmodellen bygger på samspill mellom likeverdige parter i arbeidslivet. Det forutsetter respekt for retten til fagorganisering, ordnede partsforhold og sterk tariffavtaledekning.

NJ vil sikre retten til fri organisering for alle redaksjonelt ansatte, og respekt for tillitsvalgtes rolle og ansvar.

Et godt arbeidsliv bygger på gode lønns- og arbeidsvilkår, faste stillinger, rett til medbestemmelse og sosiale rettigheter. NJ mener at permanent behov for arbeidskraft skal dekkes av fast ansatte, og vil motarbeide alle former for sosial dumping. Overtid, midlertidig ansatte og frilansere må ikke brukes til å tilsløre reell underbemanning.

Redaksjonelle medarbeidere må sikres et lønnsnivå som gjør yrket attraktivt. NJs lønnspolitikk skal sikre en god lønnsutvikling for alle medlemmer uansett funksjon/oppgaver og lønnsnivå, og NJ vil motarbeide lavlønn.

Ansatte må sikres levelige arbeidsforhold i alle livets faser, gode sykelønnsordninger, seniorordninger som tilrettelegger for et langt yrkesliv, og pensjonsrettigheter som legger til rette for en verdig avslutning på arbeidslivet.

NJ jobber for:

- full organisasjonsfrihet for alle redaksjonelt ansatte, inklusive ledere.
- at flest mulig medlemmer skal dekkes av tariffavtaler, og for å etablere nye tariffavtaler i områder uten tariffdekning.
- at tillitsvalgte på alle nivå gis mulighet til å utføre arbeidsoppgavene som følger med vervet i arbeidstiden.
- at ansattes styrerepresentanter skal ha stemmerett i alle saker på linje med eierens representanter.
- lokale avtaler med bestemmelser om regelmessige drøftinger av arbeidsforhold, personalpolitikk og medinnflytelse. Innstillingsretten ved ansettelse av redaktører og redaksjonelle medarbeidere må praktiseres slik at tillitsvalgte får reell medinnflytelse.
- reelle lokale forhandlinger. De lokale tillitsvalgtes forhandlingsmakt må styrkes og arbeidsgivers adgang til lønnsdiktat begrenses.
- at lokale tillegg blant annet skal gjenspeile bedriftens økonomi, produktivitet, fremtidsutsikter, lønnsutviklingen i samfunnet og i sammenlignbare bedrifter og bransjer, samt rette opp lønnsmessige skjevheter og manglende lønnsutvikling for enkeltpersoner eller grupper i virksomheten.
- et styrket stillingsvern. NJ jobber mot oppsigelser, andre tvangstiltak og all nedbemanning som foreslås på bakgrunn av kortvarig svikt i bedriftenes inntekter, krav om høye driftsoverskudd eller økt utbytte til eierne. Nedbemanning bør skje gjennom frivillige ordninger, og ved eventuell oppsigelse/permittering skal ansiennitet legges til grunn.
- at redaksjonelle medarbeidere ansettes direkte i mediebedriftene. NJ vil arbeide mot vikarbyråer og innleie av redaksjonelle medarbeidere.
- likebehandling av fast ansatte, vikarer og midlertidig ansatte, både når det gjelder lønn, oppfølging, faglig utvikling, arbeidsverktøy og andre arbeidsforhold. Dette innebærer også jevnlig medarbeidersamtaler med nærmeste leder.
- at vikariater skal gis en lengde som tilsvarer det reelle fraværet/behovet. Det skal ikke deles opp i flere korte perioder.
- rett til full lønn under sykdom i ett år.
- at medarbeidere med belastningsskader og psykiske lidelser som skyldes arbeidet, skal ha mulighet til å få skaden definert som yrkesskade, med de rettigheter dette gir etter norsk lov.
- å sikre medlemmenes helse og livskvalitet gjennom avtalte friordninger.
- at pensjonsordningene skal være forankret i sentrale tariffavtaler.
- gode tjenestepensjonsordninger som gir rett til uførepensjon og alderspensjon fra bedriften i tillegg til folketrygdens ytelser. Samlet alderspensjon fra folketrygden og

tjenestepensjonsordningen bør være minst 66 prosent av sluttlønn. En god folketrygd er avgjørende for å sikre fremtidens pensjoner.

- at flest mulig medlemmer skal være omfattet av AFP-ordning.
- at ytelsene fra pensjonsordninger skal være forutsigbare for arbeidstaker og oppjusteres i takt med lønnsutviklingen. NJ vil bevare gode pensjonsordninger for sine medlemmer. NJ aksepterer ikke ensidig endring av tjenestepensjonsordninger. Endring av tjenestepensjonsordninger kan kun skje etter reelle forhandlinger i den enkelte bedrift.
- at ansatte skal være omfattet av en bedriftsbetalt gruppelivsforsikring med uføredeknning.

5. Journalisters arbeidsvilkår

Journalistikkens integritet og uavhengighet er ikke et individuelt ansvar, men forutsetter lovverk som ivaretar journalisters og redaksjonelle medarbeideres åndsverksinteresser, redaksjonelle rammeverk som legger til rette for arbeidet, og høy etisk bevissthet hos eiere og ledere.

NJ vil arbeide for økt forståelse for åndsverkloven og for å styrke opphavsrettens stilling i den nye digitale hverdagen. Opphavsrett er i utgangspunktet en individuell rett for redaksjonelle medarbeidere. Denne retten har en ideell og økonomisk side. NJ vil ivareta medlemmenes opphavsrett overfor arbeidsgivere, staten, og andre brukere gjennom kollektive avtaler og bistand i individuelle saker.

I det journalistiske arbeidet skal Vær Varsom-plakaten følges. NJ vil arbeide for at dette fremkommer uttrykkelig i den enkelte redaksjons formålsparagraf og grunnsyn. For å garantere skillet mellom eierrett og redaksjonell styringsrett og for å styrke journalistikkens uavhengighet og kvalitet, må journalistene ha innflytelse på beslutningsprosessene i redaksjonen.

NJ jobber for et godt arbeidsmiljø, for begrensning av belastende arbeidsformer, og for kompensasjon for belastende arbeid.

NJ jobber for:

- karanteneordninger som sikrer at redaksjonelle medarbeidere ikke pålegges dobbeltroller.
- at redaksjonelle medarbeidere ikke skal kunne pålegges å utføre arbeid mot sin egen overbevisning eller integritet.
- gode retrettordninger for redaksjonelle ledere eller ansatte i stillinger med begrenset funksjonstid. Dette bør også gjelde ved omorganiseringer, fra stilling med spesiell funksjon. Økt kompetanse må gjenspeiles i lønnsnivå og videre arbeidsoppgaver.
- at arbeid tidlig morgen, kveld, natt, helg og høytid begrenses. Særlig viktig er det at nattarbeid bare gjennomføres når det er absolutt nødvendig. Det skal betales ulempe tillegg som gjenspeiler belastningen for alt arbeid utenom normal daglig arbeidstid, herunder alt overtidsarbeid.
- en god balanse mellom jobb og fritid. Alt arbeid skal godtgjøres.
- best mulig arbeidsmiljø for redaksjonelle medarbeidere. Døgnkontinuerlig produksjon stiller særlige krav til arbeidsmiljøtiltak, rullerende vaktplaner, muligheter for jobbrotasjon og kompetanseutvikling.
- å hindre forsøk på å bruke utskilling i nye selskap som brekkstang for å svekke lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår. Medarbeidere i utskilte/oppkjøpte datterselskaper skal ha like gode lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår som kolleger i morselskapene.
- beredskapsrutiner for å ivareta medarbeideres psykiske og fysiske helse, særlig i forbindelse med belastende oppgaver. Arbeidsgiver har ansvaret for at slik beredskap finnes – og for at rutinene følges.

6. Kompetanse

Media er en kunnskapsdrevet bransje. Derfor må de redaksjonelle medarbeidernes kompetanse utvikles og fornyes kontinuerlig. NJ vil bevare journalistikk som et yrke uten bestemte formelle utdanningskrav, av hensyn til ytringsfrihet og mangfold.

NJ er for gode utdanningsløp innen journalistikk, og egne bransjeordninger for videreutdanning og kompetanseheving. Det er arbeidsgivernes ansvar å dekke nødvendige utgifter til kompetanseheving. Etter- og videreutdanning og kompetanseheving skal gi økt lønn.

NJ jobber for:

- at universiteter og høyskoler gir gode tilbud, også på høyeste utdanningsnivå, for å utvikle journalistfaget videre. NJ går inn for opptakskriterier til journalistutdanningene som legger vekt på praksis og mangfold i tillegg til karakterer.
- At praksis skal være en viktig del av journalistikkstudier.
- at studenter og lærlinger som har praksis i en mediebedrift skal sikres kvalifisert veiledning og lønn.
- at praktikanter ikke skal være et sparetiltak i redaksjonene. Ved arbeid utenom avtalt praksisarbeid skal de behandles som ordinære arbeidstakere.
- at alle redaksjonelle medarbeidere skal ha reell mulighet til kompetanseheving. Bedriftsledelsene har, i samarbeid med tillitsvalgte, ansvar for systematisk arbeid med kompetanseutvikling i redaksjonene.
- å videreutvikle bransjeordninger som Institutt for Journalistikk, Studiepermisjonsordningene og Start.

7. Frilansere og selvstendig næringsdrivende

Journalister som jobber som selvstendig næringsdrivende, oppdragstakere og frilansere er en forutsetning for mediemangfoldet. For NJ er solidariteten mellom fast ansatte og selvstendige journalister et grunnleggende prinsipp. NJs mål er at alt journalistisk arbeid skal verdsettes likt, uavhengig av organisasjons- og arbeidsform. Det er i ansattes og selvstendiges gjensidige interesse å motvirke forsøk på underbetaling. Hovedregelen skal være at ved bruk av frilansere skal oppdragsgiver minimum honorere iht. gjeldende avtaler mellom NJ og oppdragsgivere.

Hovedmål i NJs frilansarbeid er å sette den enkelte frilanser best mulig i stand til å ivareta egne interesser når det gjelder opphavsrett, honorarbetingelser og faglig utvikling, samt å bidra til gode kollektive rammeverk for selvstendige journalister. Frilansere skal ikke brukes som underbetalt arbeidskraft i redaksjoner. NJ vil arbeide for å forbedre frilansjournalistenes inntektsgrunnlag blant annet ved å fremme avtaler med arbeidsgivere på områder som gjelder honorar, opphavsrett og andre arbeidsvilkår.

NJ vil:

- motvirke underbetaling av frilansere. Hovedregelen skal være at frilansere ikke skal betales lavere enn fast ansatte.
- at alle som påtar seg frilansoppdrag, også de som ellers er arbeidstakere, bør følge etablerte veiledende satser i fastsettelsen av honoraret.
- fremme samarbeid mellom klubber i bedrifter med tariffavtale, og frilansere som tar oppdrag for redaksjonene.

8. Samfunnsansvar

Mediebransjen har et samfunnsansvar utover det journalistiske arbeidet. Sosiale skjevheter og utfordringer i samfunnslivet kan påvirke medienes funksjon. NJ skal være en pådriver for inkludering,

likestilling og mangfold, og for at mangfoldet av medier skal speile samfunnet. For NJ er internasjonal solidaritet en grunnleggende verdi. Vi vil aktivt jobbe for å støtte journalisters arbeid i andre land, og for å styrke mediers frihet internasjonalt

Klimaendringene påvirker hele samfunnet, og vil også prege utviklingen i mediene i årene framover. NJ erkjenner klimautfordringene, og vil arbeide for at vi og mediebedriftene tar klimaansvar.

NJ skal:

- fremme internasjonalt støttearbeid og faglig virksomhet for forfulgte eller vanskeligstilte kolleger.
- jobbe for økt internasjonalt engasjement og samarbeid med andre journalistforbund, nordisk, europeisk og internasjonalt.
- jobbe for full likestilling i alle funksjoner og på alle nivåer i redaksjonene. NJ vil fjerne kjønnsbestemte lønnsforskjeller. Ansatte i foreldre- og fødselspermisjon skal være sikret lik og samtidig lønnsutvikling som øvrige redaksjonelle medarbeidere i bedriften.
- arbeide for nødvendig støtte til medietiltak for etniske og språklige minoriteter. NJ skal arbeide for inkludering av redaksjonelle medarbeidere med minoritetsbakgrunn.
- arbeide for medlemmenes mulighet til å utvikle journalistisk og språklig kvalitet og uttrykkfrihet, mangfold og integritet. Innenfor redaktørplakaten mener NJ at journalister bør ha anledning til å bruke sitt eget hovedmål.
- jobbe for at mediene skal tilstrebe bredde og mangfold ved ansettelse og valg av kilder.
- jobbe for en trygg mediebransje for alle, og aksepterer ikke at redaksjonelle medarbeidere utsettes for seksuell trakassering, diskriminering, hatefulle ytringer, mobbing eller overgrep.
- ta hensyn til klimautfordringene i sitt arbeid.